

Bruxelles, 24.1.2024.
COM(2024) 22 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Poboljšanje europske gospodarske sigurnosti: uvod u pet novih inicijativa

1. Uvod

Kontekst

Europska komisija i Visoki predstavnik za vanjsku i sigurnosnu politiku donijeli su 20. lipnja 2023. Zajedničku komunikaciju o europskoj strategiji gospodarske sigurnosti¹. Polazeći od ideje da EU najbolje rezultate ostvaruje u otvorenom svijetu utemeljenom na pravilima, u strategiji je istaknuto da se zbog sve većih geopolitičkih napetosti, geoekonomske fragmentacije i znatnih tehnoloških promjena javljaju novi rizici za gospodarsku sigurnost.

Strategijom se utvrđuje sveobuhvatan pristup europskoj gospodarskoj sigurnosti. Konkretno, ona pruža okvir za proporcionalnu, preciznu i ciljanu procjenu i odgovor na rizike za gospodarsku sigurnost EU-a te istodobno osigurava da EU ostane jedno od najotvorenijih i najprivlačnijih odredišta za poslovanje i ulaganja. Uz potpuno poštovanje ovlasti država članica, u strategiji je naglašena potreba za razvojem povezanijeg i učinkovitijeg zajedničkog pristupa EU-a.

Budući da se rizici za naše izazove u području gospodarske sigurnosti mijenjaju tijekom vremena, što je povezano sa širim geopolitičkim i geoekonomskim kontekstom, u strategiji su utvrđene četiri prioritetne kategorije rizika, a to su rizici za otpornost lanaca opskrbe, rizici za fizičku i kibernetičku sigurnost kritične infrastrukture, rizici za tehnološku sigurnost i rizici od neovlaštenog otkrivanja tehnologija te rizici od instrumentalizacije gospodarskih ovisnosti ili gospodarske prisile.

Kako bi se odgovorilo na te rizike, strategija se temelji na sljedeća tri stupa:

- *promicanje* konkurentnosti i rasta Unije, jačanje jedinstvenog tržišta, podupiranje snažnog i otpornoga gospodarstva te jačanje znanstvene, tehnološke i industrijske baze Unije,
- *zaštita* gospodarske sigurnosti Unije nizom politika i instrumenata, uključujući po potrebi namjenske nove instrumente,
- *sklapanje partnerstava* i daljnje jačanje suradnje sa zemljama diljem svijeta čije se bojazni i interesi u području gospodarske sigurnosti podudaraju s našima.

U ovoj je Komunikaciji u okviru provedbe europske strategije gospodarske sigurnosti predstavljeno pet inicijativa za poboljšanje gospodarske sigurnosti EU-a, uz istodobno praćenje napretka postignutog u drugim područjima rada.

2. Paket

Danas predložene inicijative usmjerene su na sljedeće:

- (1) poboljšanje postojećeg zakonodavstva (prijedlog revizije Uredbe o provjeri izravnih stranih ulaganja);
- (2) poticanje daljnjih rasprava unutar EU-a o kontroli izvoza tehnologija s dvojnog namjenom koje utječu na našu sigurnost (Bijela knjiga o kontrolama izvoza);

---

¹Zajednička komunikacija Europske komisije i Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku: Europska strategija gospodarske sigurnosti, 26. 6. 2023., JOIN(2023) 20 final

- (3) savjetovanje s državama članicama i dionicima o mogućim rizicima koji proizlaze iz izlaznih ulaganja, u ovoj fazi s naglaskom na mjerama potrebnima za bolje utvrđivanje takvih rizika (Bijela knjiga o izlaznim ulaganjima);
- (4) promicanje daljnjih rasprava unutar EU-a o tome kako bolje promicati istraživanje i razvoj koji obuhvaćaju tehnologije s mogućom dvojnoum namjenom (Bijela knjiga o mogućnostima za jačanje potpore istraživanju i razvoju koji obuhvaćaju tehnologije s mogućom dvojnoum namjenom);
- (5) predlaganje Vijeću da preporučuje mjere usmjerene na jačanje sigurnosti istraživanja na nacionalnoj i sektorskoj razini (Prijedlog preporuke Vijeća o jačanju sigurnosti istraživanja).

Buduće mjere EU-a i dalje će se temeljiti na kontinuiranim procjenama rizika i strateškoj koordinaciji s državama članicama kako bi se postiglo zajedničko razumijevanje rizika s kojima se Europa suočava i odgovarajućih mjera za njihovo uklanjanje u okviru navedena tri stupa (promicanje, zaštita i sklapanje partnerstava).

a. Nove inicijative povezane s ulaganjima i trgovinom

Prijedlog nove uredbe o provjeri stranih ulaganja

Uredba 2019/452 o uspostavi okvira za provjeru izravnih stranih ulaganja u Uniji („Uredba o provjeri izravnih stranih ulaganja”) na snazi je tek nešto više od tri godine. Tom je uredbom uspostavljen mehanizam suradnje koji je državama članicama i Komisiji omogućio razmjenu informacija o više od 1200 transakcija i izražavanje zabrinutosti zbog izravnih stranih ulaganja na jedinstvenom tržištu koja su potencijalno rizična za njihovu sigurnost i javni poredak. Zahvaljujući tom mehanizmu Komisija i države članice mogle su utvrditi i procijeniti prijetnje koje se mogu javiti zbog određenih ulagača i prekograničnih slabosti te djelovati u vezi s njima. Budući da se sva ograničenja temelje na ograničenom i ciljanom izuzeću opravdanom zbog zabrinutosti u pogledu sigurnosti ili javnog poretka, Uredbom je potvrđena opća otvorenost EU-a izravnim stranim ulaganjima.

Cilj je zakonodavnog prijedloga koji je Komisija danas predstavila revidirati taj okvir na temelju evaluacije uredbe². Prijedlog se temelji na iskustvu stečenom tijekom prve tri godine primjene, procjeni stručnjaka OECD-a iz studenog 2022.³ te nalazima i preporukama iz tematskog izvješća Europskog revizorskog suda od 6. prosinca 2023.⁴

Predloženom uredbom poboljšat će se učinkovitost Uredbe o provjeri izravnih stranih ulaganja tako što će se ukloniti nedostaci postojećeg mehanizma. Cilj joj je osigurati da sve države članice uspostave sustav provjere kako bi se izbjegli nedostaci u provjeri rizičnih transakcija, usredotočiti se na slučajeve koji bi mogli biti najrizičniji i osigurati veću odgovornost unutar sustava u pogledu zabrinutosti za sigurnost ili javni poredak koju su izrazile države članice i/ili Komisija.

Komisija nastoji promicati veću učinkovitost mehanizma suradnje olakšavanjem konvergencije nacionalnih sustava. Predloženom uredbom mehanizam suradnje proširuje se i na transakcije unutar EU-a u kojima je ulagač pod kontrolom stranog društva. Time bi se uklonili nedostaci koji bi mogli ugroziti sposobnost EU-a da zaštiti svoju sigurnost ili javni poredak.

---

²Vidjeti radni dokument službi Komisije kao dio paketa donesenog uz ovu Komunikaciju.

³ <https://www.oecd.org/daf/inv/investment-policy/oecd-eu-fdi-screening-assessment.pdf>

⁴ <https://www.eca.europa.eu/hr/publications/SR-2023-27>

Bijela knjiga o kontrolama izvoza

Multilateralni režimi kontrole izvoza i dalje su u središtu kontrole tehnologija s dvojnog namjenom u EU-u. Kako je predviđeno u strategiji gospodarske sigurnosti, zbog geopolitičkih napetosti i brzine tehnoloških promjena potrebno je koordiniranije djelovanje na razini EU-a. EU stoga mora u potpunosti iskoristiti mogućnosti iz Uredbe o robi s dvojnog namjenom. Multipliciranje nacionalnih kontrola koje provode države članice moglo bi ugroziti učinkovitost okvira EU-a za kontrolu izvoza, samih kontrola koje provode države članice i integritet jedinstvenog tržišta. Taj je rizik još izraženiji u trenutačnom okruženju, u kojem bi različiti pristupi država članica u pogledu određenih tehnologija mogli oslabiti sigurnost EU-a u cjelini.

Poboljšanom koordinacijom kontrola izvoza na razini EU-a povećala bi se sposobnost EU-a i država članica da učinkovito djeluju u geopolitičkom kontekstu, primjerice preuzimanjem vodeće uloge u definiranju zajedničkog programa s partnerima. Time bi se ojačala i sposobnost EU-a da se suprotstavi mogućim jednostranim mjerama trećih zemalja kojima se nastoje uvesti nove kontrole izvoza, među ostalim za nove tehnologije, ili upravlja slučajevima pritiska (na EU ili određene države članice) iz trećih zemalja kao odgovor na takve kontrole.

Od donošenja Uredbe o robi s dvojnog namjenom 2021. promijenio se globalni kontekst za kontrole izvoza. Kao odgovor na rusku agresiju protiv Ukrajine brzo su uvedene sankcije, među ostalim u obliku ograničenja izvoza robe s dvojnog namjenom i osjetljive robe. Istodobno je otežana sposobnost multilateralnih režima kontrole izvoza da donose odluke o novim proizvodima koji podliježu kontrolama i da budu u skladu s tehnološkim razvojem jer neki od njihovih članova blokiraju postupke donošenja odluka. Nadalje, jedinstveno stajalište EU-a u razvoju budućih kontrola određenih tehnologija još nije dovoljno izraženo. Zbog toga je potrebno ojačati sposobnost EU-a da učinkovito djeluje na međunarodnoj razini.

U Bijeloj knjizi o kontrolama izvoza predlažu se kratkoročne i srednjoročne mjere za rješavanje tih problema. Kratkoročno, kako bi se zaštitili važni tehnički naponi multilateralnih režima, Komisija će iznijeti prijedlog za uvođenje jedinstvenih kontrola na razini EU-a za robu za koju bi multilateralni režimi donijeli odluku o kontroli da unutar njih nije bilo blokade postupka odlučivanja. Komisija predlaže i osnivanje foruma za političku koordinaciju koji bi omogućio rasprave između Komisije i država članica na odgovarajućoj višoj razini kako bi se potaknulo zauzimanje zajedničkih stajališta EU-a o kontrolama izvoza.

Komisija će do ljeta 2024. donijeti preporuku za poboljšanje koordinacije između država članica i Komisije u pogledu svakog novog nacionalnog kontrolnog popisa prije nego što ga država članica donese kako bi se omogućile primjedbe o mogućim učincima izvan granica te države članice. Time bi se poboljšao kapacitet EU-a za utvrđivanje rizika povezanih s robom koja još nije kontrolirana na multilateralnoj razini.

Srednjoročno, Komisija će provesti evaluaciju Uredbe o robi s dvojnog namjenom već u prvom tromjesečju 2025. kako bi procijenila i nakon toga potencijalno iznijela prijedloge za uklanjanje svih nedostataka u njezinoj djelotvornosti i učinkovitosti. Ta će evaluacija biti potkrijepljena sveobuhvatnom studijom koja će se provesti 2024., a temeljit će se i na rezultatima prethodno navedenih procjena rizika u ključnim tehnološkim područjima.

Ta bijela knjiga trebala bi i potaknuti širu raspravu o vrsti potrebnih kontrola izvoza i o tome kako najbolje surađivati na međunarodnoj razini kako bi se odgovorilo na trenutačne i buduće izazove.

Bijela knjiga o izlaznim ulaganjima

U Zajedničkoj komunikaciji o europskoj strategiji gospodarske sigurnosti iz lipnja prepoznaje se važnost otvorenih globalnih tržišta za uspjeh i gospodarsku sigurnost Europske unije. Prepoznaju se i sve brojniji razlozi za zabrinutost zbog izlaznih ulaganja u ograničen skup naprednih tehnologija koje bi mogle poboljšati vojne i obavještajne kapacitete aktera koji bi te kapacitete mogli upotrijebiti kao prijetnju međunarodnom miru i sigurnosti. Iako EU i njegove države članice već provjeravaju izravna strana ulaganja u EU i kontroliraju izvoz tehnologija s dvojnog namjenom iz EU-a, trenutačno nema nadzora nad ulaganjima iz EU-a u treće zemlje.

Komisija je u srpnju 2023. s državama članicama osnovala stručnu skupinu za izlazna ulaganja kako bi unaprijedila raspravu o tim pitanjima. Njezina je preliminarna procjena da je potreban dodatan rad i analiza kako bi Komisija i države članice mogle utvrditi odgovarajući odgovor politike na tu sve veću zabrinutost.

Komisija sada nastoji proširiti i strukturirati tu raspravu na temelju Bijele knjige kako bi bolje razumjela izlazna ulaganja u određenim strateškim sektorima i moguće povezane rizike. Komisija namjerava preporučiti da se to potkrijepi praćenjem i procjenom trenutačne situacije u državama članicama. Na temelju tog praćenja tijekom 12 mjeseci Komisija bi zajedno s državama članicama mogla na temelju zajedničke metodologije provesti procjenu rizika za sigurnost EU-a kako bi utvrdila jesu li i kakve su mjere ublažavanja potrebne.

b. Nove inicijative povezane s istraživanjem i inovacijama

Prijedlog preporuke Vijeća o sigurnosti istraživanja

Predloženom preporukom Vijeća nastoje se bolje poduprijeti i osnažiti države članice, visoka učilišta i druge javne i privatne istraživačke organizacije u cijeloj Europi kako bi se utvrdili i uklonili rizici za sigurnost istraživanja. Time će se osigurati da se istraživačke i inovacijske aktivnosti ne zloupotrebljavaju na način koji utječe na sigurnost EU-a ili krši etičke norme.

Iako su nacionalne vlade u najboljem položaju za potporu sektoru istraživanja i inovacija, potrebna je suradnja i koordinacija na razini EU-a kako bi se osiguralo pravilno funkcioniranje europskog istraživačkog prostora.

Nadovezujući se na već obavljeni rad i u skladu s načelom akademske slobode, predloženom preporukom nastoje se mobilizirati sve države članice kako bi se stvorila svijest i ojačala otpornost u sektoru istraživanja i inovacija. Državama članicama preporučuje se da uspostave okvir politike za istraživačku sigurnost na temelju pristupa na svim razinama vlasti, osnivanjem struktura potpore, uvođenjem zaštitnih mjera s pomoću organizacija za financiranje, poticanjem sveučilišta i drugih javnih i privatnih istraživačkih organizacija da imenuju savjetnike za sigurnost istraživanja te uvođenjem postupaka dužne pažnje i upravljanja rizikom.

Mjere koje poduzimaju države članice trebale bi biti razmjerne, s naglaskom na samoupravljanju sektora u skladu s akademskom slobodom i institucionalnom autonomijom. Opći pristup trebao bi se temeljiti na riziku i izbjegavati sve oblike diskriminacije i stigmatizacije.

Kako bi dopunio te napore, EU bi podupirao učenje o politikama, koordinaciju i dosljednost među državama članicama putem postojećih upravljačkih struktura europskog istraživačkog prostora i osnivanjem Europskog centra stručnosti za sigurnost istraživanja.

Komisija bi pratila napredak u provedbi te preporuke u okviru dvogodišnjeg izvješćivanja o globalnom pristupu istraživanju i inovacijama te bi mogla, ovisno o razvoju geopolitičke situacije, predložiti daljnje mjere.

Bijela knjiga za jačanje potpore istraživanju i razvoju koji obuhvaćaju tehnologije s mogućom dvojnog namjenom

Mnoge tehnologije koje su ključne za gospodarsku sigurnost EU-a imaju moguću dvojnog namjenu: te su tehnologije relevantne za mnoga područja u civilnoj i obrambenoj domeni te bi mogle koristiti europskoj industriji i širem gospodarstvu. S obzirom na geopolitičke izazove sve je važnija potpora istraživanju i razvoju koji obuhvaćaju tehnologije s mogućom dvojnog namjenom.

U danas donesenoj Bijeloj knjizi preispituje se potpora koja se nudi u okviru postojećih EU-ovih programa financiranja i utvrđuju moguće opcije za njezino poboljšanje. Na primjer, programi kao što je Program EU-a za inovacije u području obrane (EUDIS) u okviru Europskog fonda za obranu (EDF) usmjereni su na utvrđivanje tehnologija koje obećavaju u civilnom području i promicanje njihove primjene u području obrane.

U njoj se predlažu tri moguće opcije za daljnje djelovanje: 1. daljnji pojačani rad na temelju trenutnog ustroja, 2. uklanjanje isključive usmjerenosti na civilne primjene u odabranim dijelovima programa koji će naslijediti program Obzor Europa i 3. stvaranje namjenskog instrumenta s posebnim naglaskom na istraživanju i razvoju tehnologija s dvojnog namjenom. Tom bijelom knjigom Komisija pokreće opsežno savjetovanje s javnim tijelima, civilnim društvom, industrijom i akademskom zajednicom o mogućnostima za stratešku potporu razvoju tehnologija s dvojnog namjenom. To će savjetovanje omogućiti sveobuhvatan dijalog sa svim uključenim stranama te će poslužiti kao temelj za sljedeće korake Komisije.

3. Napredak u drugim poslovima povezanim s gospodarskom sigurnošću

Od donošenja strategije gospodarske sigurnosti prošlog lipnja nastavljen je intenzivan rad na glavnim aspektima gospodarske sigurnosti EU-a.

Procjene rizika

Komisija je 3. listopada 2023. donijela preporuku državama članicama u kojoj je **utvrđeno deset tehnoloških područja koja su kritična za gospodarsku sigurnost EU-a**. Za četiri te tehnologije preporučena je hitna zajednička procjena rizika Komisije i država članica⁵, i to za: napredne poluvodičke tehnologije, tehnologije umjetne inteligencije, kvantne tehnologije i biotehnologije.

Komisija i države članice trenutačno rade na tim procjenama rizika na temelju doprinosa dionika, među ostalim putem industrijskog foruma, te o tome namjeravaju izvijestiti u veljači. Rad na procjenama rizika, koji je posebno usmjeren na rizike za tehnološku sigurnost i neovlašteno otkrivanje tehnologija, nadopunjuje rad **Opservatorija za ključne tehnologije**, kojim upravlja Komisija i koji redovito prati i analizira ključne tehnologije obrambenih, svemirskih i povezanih civilnih vrijednosnih lanaca EU-a.

Komisija nastavlja raditi i na trima drugim procjenama rizika utvrđenima u strategiji (tj. otpornost lanaca opskrbe, fizička i kibernetička sigurnost kritične infrastrukture i instrumentalizacija gospodarskih ovisnosti ili gospodarska prisila).

Naprimjer, **rizici u lancu opskrbe** prate se u okviru analize upozoravanja za lance opskrbe „SCAN” kako bi se procijenile strateške ovisnosti i poteškoće u lancu opskrbe⁶. Osnova su te procjene rizika metodologije koje se temelje na podacima kako bi se utvrdile strateške ovisnosti

---

⁵ C(2023) 6689 final

⁶ Za više pojedinosti vidjeti SWD(2021) 352 final i Arjona et al. (2023.)

EU-a u osjetljivim industrijskim ekosustavima (tj. u područjima kao što su sigurnost i zaštita, zdravlje Europljana, zelena i digitalna tranzicija), kao i ovisnosti koje mogu dovesti do slabosti gospodarske sigurnosti EU-a. Pristup temeljen na podacima dopunjen je kvalitativnom procjenom utemeljenom na obavještajnim podacima kako bi se razumjele posljedice poremećaja u lancu opskrbe koje utječu na određenu robu i ekosustave.

Kad je riječ o **fizičkoj i digitalnoj sigurnosti kritične infrastrukture**, Direktivom o otpornosti kritičnih subjekata, koja je stupila na snagu 16. siječnja 2023., predviđa se da države članice do 17. siječnja 2026. provedu procjene rizika u pogledu osnovnih usluga. **Direktivom NIS 27** osigurava se okvir za koordiniranu procjenu rizika u pogledu kibernetičke sigurnosti kritične infrastrukture. Procjene rizika usmjerit će se i na mjere utvrđene u **Aktu o kibersolidarnosti**, koji je Komisija predložila u travnju 2023., a posebno na koordinirano testiranje pripravnosti.

Nekoliko je procjena već provedeno, a neke su u tijeku: na primjer, procjena 5G mreža⁸ i kibersigurnosnih implikacija otvorenih radijskih pristupnih mreža (OpenRAN)⁹, kojima će se sljedećih godina omogućiti alternativni način uvođenja dijela 5G mreža za radijski pristup koji se temelji na otvorenim sučeljima. Kad je riječ o kritičnoj infrastrukturi, ključne su i djelotvorne mjere za jačanje sigurnosti i otpornosti infrastrukture podmorskih kabela.

Komisija surađuje i s državama članicama na procjeni razina i područja rizika od potencijalne **instrumentalizacije gospodarskih ovisnosti ili gospodarske prisile**. U toj se procjeni razmatraju mogući učinci i vjerojatnost takvih praksi usmjerenih protiv EU-a. Razmatraju se i razne aktivnosti kojima bi se moglo utjecati na legitimne suverene odluke EU-a i njegovih država članica ili na drugi način instrumentalizirati gospodarske ovisnosti u odnosima s EU-om.

Procjene rizika **pridonijet će donošenju utemeljenih odluka o tome je li potrebno daljnje djelovanje**. Ako bude potrebno, Komisija će, prema potrebi u koordinaciji s Visokim predstavnikom, predložiti dodatne mjere za ublažavanje rizika u okviru navedena tri stupa (promicanje, zaštita ili sklapanje partnerstava).

Sigurnost istraživanja u sadašnjim programima financiranja EU-a

Budući da je EU jedan od najvećih europskih ulagača u istraživanje, Komisija je poduzela mjere za **jačanje sigurnosti istraživanja**, i to poticanjem primjene postojećih zaštitnih mjera kako bi se zajamčila sigurnost istraživanja primjenom strogog pristupa utemeljenog na riziku. Tim se zaštitnim mjerama nastoji zaštititi strateška imovina, interesi, autonomija i sigurnost Unije u skladu s Uredbom o Obzoru Europa i Uredbom o Euratomu¹⁰. EU je donio i smjernice za istraživanja koja uključuju robu s dvojnog namjenom kako bi se osiguralo da nadležna tijela i istraživačke organizacije učinkovito utvrde rizike, upravljaju njima te ih ublažavaju¹¹.

---

⁷ Direktiva (EU) 2022/2555 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o mjerama za visoku zajedničku razinu kibersigurnosti širom Unije.

⁸ Izvješće o usklađenoj procjeni rizika za 5G mreže na razini EU-a (europa.eu)

⁹ [Kibersigurnost otvorenih radijskih pristupnih mreža |Izgradnja digitalne budućnosti Europe \(europa.eu\)](#)

¹⁰ Uredba (EU) 2021/695 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o uspostavi Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor Europa, o utvrđivanju pravila za sudjelovanje i širenje rezultata te o stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 1290/2013 i (EU) br. 1291/2013.

¹¹ Preporuka Komisije (EU) 2021/1700 od 15. rujna 2021. o programima unutarnje usklađenosti za kontrole istraživanja koja uključuju robu s dvojnog namjenom u skladu s Uredbom (EU) 2021/821 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi režima Unije za kontrolu izvoza, brokeringa, tehničke pomoći, provoza i prijenosa robe s dvojnog namjenom.

Provedba tih zaštitnih mjera dodatno se poboljšava u okviru Uredbe o Obzoru Europa. Konkretno, 31 djelovanje u okviru programa rada za razdoblje 2023. – 2024. (3,5 % ukupnog broja) ima ograničenu prihvatljivost u skladu s člankom 22. stavkom 5. Uredbe, što znači da subjekti sa sjedištem u određenim trećim zemljama, koji su u njihovu vlasništvu ili pod njihovom kontrolom ne mogu sudjelovati u tim djelovanjima. Osim toga, u skladu s člankom 22. stavkom 6. Uredbe suradnja sa subjektima sa sjedištem u Kini isključena je za inovacijske aktivnosti. Sudjelovanje pravnih subjekata iz Rusije i Bjelarusu u svim temama u okviru programa Obzor Europa isključeno je u skladu s režimom sankcija EU-a¹².

Komisija je pojačala svoj sustav praćenja slučajeva prijenosa vlasništva nad rezultatima istraživačkih projekata financiranih sredstvima EU-a u nepridružene treće zemlje. Suraduje i s nacionalnim tijelima kako bi se utvrdilo jesu li projekti u okviru programa Obzor Europa i Euratoma u skladu s primjenjivim sigurnosnim pravilima, posebno u pogledu osjetljivosti informacija.

Osim toga, Komisija je u okviru Europskog vijeća za inovacije uvela zaštitne mjere za ulaganja koje treba uključiti u ulaganja u mala i srednja poduzeća (MSP-ove) i *start-up* poduzeća koja razvijaju tehnologije i inovacije koje, ako ih dobiju treće zemlje, mogu biti rizik za gospodarsku sigurnost. Sva ta iskustva uzeta su u obzir u pripremi danas predstavljenog Prijedloga preporuke Vijeća.

Promicanje i sklapanje partnerstava

Kao dio stupa „promicanje” u okviru strategije i u širem kontekstu programa konkurentnosti EU-a, Komisija je ojačala jedinstveno tržište i gospodarsku osnovu Unije. Poduzeto je nekoliko važnih koraka za jačanje otpornosti gospodarstva EU-a i konkurentnosti europskog gospodarstva i industrije, među ostalim poboljšanjem pristupa financiranju, provedbom važnih socijalnih inicijativa u okviru Akcijskog plana za provedbu europskog stupa socijalnih prava te poticanjem ulaganja i reformi uvođenjem instrumenta NextGeneration EU i kohezijskih fondova. Neki od tih koraka koji pridonose gospodarskoj sigurnosti EU-a navedeni su u nekoliko primjera u nastavku.

Instrumentom za izvanredne okolnosti na jedinstvenom tržištu, nakon što ga suzakonodavci donesu, EU-u će se omogućiti bolje praćenje osnovnih dobara i usluga u kontekstu krize i osigurati okvir upravljanja za brze zajedničke reakcije. **Aktom o kritičnim sirovinama** osigurat će se pristup EU-a sigurnoj, diversificiranoj, cjenovno pristupačnoj i održivoj opskrbi kritičnim sirovinama. **Aktom o industriji s nultom neto stopom emisija** potaknut će se konkurentnost naše industrije i olakšati prelazak na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija. Mehanizam **AggregateEU** pridonijet će diversifikaciji izvora energije koja se uvozi, dok će se **reformom modela tržišta električne energije u EU-u** još više povećati upotreba energije iz obnovljivih izvora, čime će se diversificirati opskrba energijom i ograničiti ovisnost.

Predstojećom **inicijativom za napredne materijale za vodeći položaj industrije** potaknut će se proizvodnja i upotreba inovativnih i održivih materijala u EU-u. Predstojećom **inicijativom EU-a za biotehnologiju i bioproizvodnju** promicat će se konkurentnost te ključne tehnologije. U njoj će se, među ostalim, uzeti u obzir rezultati prethodno navedene zajedničke procjene rizika. Reformom **carinske unije EU-a,** predloženom u svibnju 2023., osigurat će se

---

¹²Uredba Vijeća (EU) br. 833/2014 od 31. srpnja 2014. i Uredba Vijeća (EU) 2021/1986 od 15. studenoga 2021.

da carinska tijela imaju instrumente i resurse za pravilnu procjenu izvoza i zaustavljanje uvoza koji je nezakonit ili je stvaran sigurnosni rizik za EU, njegove građane i gospodarstvo.

Napredak se ostvaruje i u promicanju ključnih tehnoloških područja. Programom politike za **digitalno desetljeće**¹³ uspostavljen je okvir za poticanje razvoja i uvođenja europskih strateških digitalnih tehnologija i usluga. **Aktom EU-a o kibernetičkoj otpornosti** osigurat će se da hardverski i softverski proizvodi, kao što su bežični i žičani uređaji, budu kibernetički sigurniji za poslovne korisnike i potrošače u cijeloj Uniji te da bolje pozicioniraju industriju EU-a kako bi imala vodeći položaj u pogledu povezanih standarda.

U tijeku su politički pregovori o **Platformi za strateške tehnologije za Europu (STEP)**. Nakon što se donese, njome će se poticati i usmjeravati postojeći instrumenti EU-a za potporu razvoju proizvodnje ključnih tehnologija u Uniji. **Zajedničko poduzeće za čipove**, osnovano krajem studenog 2023., premošćuje jaz između istraživanja, inovacija i uvođenja četiri pilot-linije, posebno zahvaljujući financiranju EU-a u iznosu od 1,67 milijardi EUR.

Aktom EU-a o umjetnoj inteligenciji, o kojem je postignut politički dogovor u prosincu 2023., potaknut će se ulaganja i inovacije u cijelom EU-u te će se poduzećima pružiti pravna sigurnost, a za potrošače i poduzeća koji upotrebljavaju umjetnu inteligenciju izgraditi povjerenje. Uskoro će se dopuniti inicijativom Komisije za poboljšanje suradnje *start-up* poduzeća u području umjetne inteligencije i sve većeg kapaciteta europskih superračunala te za razvoj inovacijskog ekosustava EU-a u području umjetne inteligencije. Nadalje, sedam država članica odobrilo je državne potpore u iznosu od 1,2 milijarde EUR za **važan projekt od zajedničkog europskog interesa** za potporu istraživanju, razvoju i prvoj industrijskoj primjeni naprednih tehnologija računalstva u oblaku i računalstva na rubu mreže u Europi. **Zajedničko poduzeće za pametne mreže i usluge**, koje je počelo s radom 2022., potiče usklađivanje država članica u istraživanju i inovacijama u području 6G tehnologije te uvođenju naprednih 5G mreža.

U okviru stupa „**sklapanje partnerstava**” EU je nastavio jačati suradnju s međunarodnim partnerima kako bi se unaprijedili zajednički interesi u području gospodarske sigurnosti. Ta suradnja obuhvaća osiguravanje pristupa sirovinama, razumijevanje ključnih lanaca opskrbe, uspostavu suradnje u novim tehnologijama u ključnim područjima i reformu Svjetske trgovinske organizacije.

EU je 2023. potpisao **sporazume o slobodnoj trgovini** s Novim Zelandom, Čileom i Kenijom, kao i prvi Sporazum o olakšavanju održivih ulaganja (SIFA) s Angolom, te je dovršio pregovore o sporazumu o prekograničnom protoku podataka s Japanom.

U okviru **koordinacijske platforme skupine G-7 za gospodarsku prisilu** nastavljen je rad na razmjeni informacija i boljoj koordinaciji mjera protiv instrumentalizacije trgovine i gospodarske prisile. Radna skupina u okviru **skupine G-7 za sigurnost i integritet globalnog istraživačkog ekosustava** objavila je u studenom 2023. svoja najbolja iskustva i osnovala virtualnu akademiju kako bi potaknula daljnje aktivnosti. Cilj je partnerstva za **jačanje otpornog i uključivog lanca opskrbe (RISE)**, koje je pokrenula skupina G-7, pomoći zemljama s niskim i srednjim dohotkom da preuzmu veću ulogu u industriji minerala i globalnoj industriji proizvodnje čiste energije.

---

¹³ Odluka (EU) 2022/2481 o uspostavi programa politike za digitalno desetljeće do 2030.

Ishod **sastanka na vrhu EU-a i SAD-a** u listopadu 2023. naglašava zajednički interes za smanjenje prekomjernih ovisnosti, suzbijanje netržišnih praksi, odgovaranje na gospodarsku prisilu, uklanjanje rizika koji proizlaze iz ulaznih i izlaznih ulaganja te jačanje otpornosti lanca opskrbe, a rad na tome nastavlja se u okviru Vijeća za trgovinu i tehnologiju. Na sastanku na vrhu u studenom 2023. EU i **Kanada** postigli su dogovor i o održavanju redovitih dijaloga o gospodarskoj sigurnosti. Isto tako, EU i **Republika Koreja** postigli su u svibnju 2023. dogovor o jačanju dijaloga o gospodarskoj sigurnosti. Bliska suradnja u području gospodarske sigurnosti održava se i s **Japanom i Indijom**.

Razmatranja o tome kako poboljšati gospodarsku sigurnost i otpornost EU-a i njegovih partnera uključena su i u uvođenje strategije **Global Gateway**, kojom se mobiliziraju sredstva u iznosu do 300 milijardi EUR za uzajamno korisna ulaganja u održivi razvoj na tržištima u usponu i u gospodarstvima u razvoju. Održiva **partnerstva u području kritičnih sirovina** sa sedam zemalja na tri kontinenta, uključujući Čile, Demokratsku Republiku Kongo i Kazahstan, te **paketi za digitalno gospodarstvo** s Kolumbijom, Nigerijom, Kenijom i Filipinima primjeri su partnerstava koja je EU već sklopio u kontekstu strategije Global Gateway. Njima se pridonosi gospodarskoj sigurnosti partnera uz istodobno promicanje strateških interesa EU-a.

EU i dalje snažno podupire **opsežnu reformu Svjetske carinske organizacije** kako bi se učinkovitije nosila s kretanjima u međunarodnoj trgovini.

EU surađuje s velikim brojem različitih zemalja i u **području istraživanja i inovacija**, posebno olakšavanjem multilateralnog dijaloga o vrijednostima i načelima međunarodne znanstvene suradnje, za koji će u veljači 2024. biti domaćin međunarodne ministarske konferencije. Komisija će poboljšati i dijaloge o pitanjima gospodarske sigurnosti s trećim zemljama koje su pridružene programu Obzor Europa¹⁴, kao što su Ujedinjena Kraljevina, Kanada i Novi Zeland.

4. Zaključak

Paket prijedloga i inicijativa utvrđen u ovoj Komunikaciji daljnji je korak u provedbi europske strategije gospodarske sigurnosti.

On predstavlja sveobuhvatan pristup jačanju paketa instrumenata EU-a za ublažavanje rizika povezanih sa stranim ulaganjima u EU-u, izlaznim ulaganjima, robom s dvojnomo namjenom i jačanjem sigurnosti istraživanja. To je jačanje ključno kako bi se EU-u i državama članicama omogućilo sustavno uklanjanje rizika utvrđenih u tekućim procjenama rizika povezanim sa lancima opskrbe, tehnologijama, infrastrukturom i gospodarskom prisilom.

Komisija poziva države članice, Europski parlament i Vijeće da u skladu sa svojim nadležnostima razmotre te prijedloge i inicijative te da u bliskoj suradnji s Komisijom izrade odgovarajuće daljnje mjere. S obzirom na geopolitičko okruženje te mogućnosti i rizike koje ono stvara, morat će se nastaviti djelovati jednakom brzinom.

Provedba europske strategije gospodarske sigurnosti trajan je proces koji se temelji na detaljnoj analizi rizika i koji dovodi do donošenja ciljanih mjera za uklanjanje rizika, uzimajući u obzir promjenjivu prirodu rizičnog okruženja. Stoga će Komisija pravodobno i prema potrebi u koordinaciji s Visokim predstavnikom predložiti daljnje inicijative za provedbu strategije.

---

¹⁴ Trenutačno je 19 trećih zemalja pridruženo programu Obzor Europa, a najnoviji su partneri Ujedinjena Kraljevina, Novi Zeland i Kanada. Ta pridruženosť subjektima za istraživanje i inovacije u tim zemljama daje, u mjeri u kojoj je to moguće, ista prava i obveze kao i subjektima iz država članica EU-a.